

Катерина ПОНОМАРЬОВА

Любов ГАЙОВА

Оріон

Українська мова та читання

4
клас

Частина 2

Катерина ПОНОМАРЬОВА
Любов ГАЙОВА

Підручник для осіб з особливими освітніми потребами
(Н 54.1 – Н 54.2)

4 клас

(у 4-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України

Київ
Оріон
2021

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Відповідно до Типової освітньої програми колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко

Умовні позначення:

- — прочитай або розкажи
- — поміркуй і поясни
- — поспілкуйся з однокласниками
- — напиши
- — попрацюй у парі або групі
- — виконай роботу олівцем
- — виконай завдання на вибір
- — виконай творче завдання
- — виконай завдання вдома
- — розкажи, чи задоволений/задоволена ти своєю роботою на уроці

Пономарьова К. І.

П56 Українська мова та читання : Підручник для осіб з особливими освітніми потребами (Н 54.1 – Н 54.2) 4 клас (у 4-х частинах) : Частина 2 // К. І. Пономарьова, Л. А. Гайова. — Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-991-179-7.

ISBN 978-966-991-181-0 (Ч. 2).

УДК УДК 811.161.2*кл4(075.2.056.262)

ПРИГАДУЮ ЧИСЛІВНИКИ

РОЗПІЗНАЮ ЧИСЛІВНИКИ В РЕЧЕННІ І ТЕКСТІ

1. Розгляньте у групі обкладинки книжок. Яку інформацію з них можна почерпнути? Чи відомі вам головні персонажі цих книжок?

2. Читалочка віртуально подорожувала країною, у якій були написані ці книжки. Дізнайся назву цієї країни, прочитавши подане слово справа наліво.

Я І Л Г Н А

3. Прочитай інформацію про Англію. Випиши виділені слова і постав до них питання. Пригадай, яка це частина мови. Перевір себе за правилом.

Англія — велика європейська країна. Вона розташована на острові Велика Британія. Населення Англії становить понад **п'ятдесят** мільйонів. Лише **тринадцять** відсотків людей живе в селах і маленьких містечках, а більшість обирає для проживання мегаполіси. Столицею Англії є Лондон. Це найбільше місто в Європі. У ньому приблизно **вісім** мільйонів мешканців.

Англія — багата країна. За розвитком економіки вона займає **друге** місце в Європі і **п'яте** у світі.

Слова, які називають **кількість** предметів або **порядок** їх **при лічбі**, називаються **числівниками**. Числівники відповідають на питання **скільки?** (*п'ять, двадцять один*) і **який? котрий?** (*дванадцятий, сорок третій*).

4. Спиши колонки слів, додавши пропущені числівники. Склади речення з **одним** числівником із **кожної колонки** й запиши.

СКІЛЬКИ?

два
...
одинадцять
дев'ятнадцять
...
сорок
...

ЯКИЙ? КОТРИЙ?

другий
п'ятий
...
...
двадцятий
...
сімдесятий

5. Запиши подані числа словами, дотримуючись правила.

11, 15, 16, 20, 30, 60, 500, 900.

У числівниках, що закінчуються на **-дцять, -десят** або **-сот** **знак м'якшення** в середині слова **не пишемо**. Наприклад: *дев'ятнадцять, п'ятдесять, шістсот*.

6. Читалочка познайомилася з англійськими школярами. Прочитай їхні імена. Чи є в українській мові подібні?

Деніел

Емілі

7. Розглянь колаж. Склади за ним розповідь, використовуючи подані числа, і запиши. Числа записуй словами.

365 або 366

4

3

12

30 або 31

28 або 29

8. Від англійських друзів Читалочка почула ввічливі слова. Прочитай, як вони звучать. Чи знайомі вони тобі?

Хелóу. — Здрастуй.

Ха́у ар ю? — Як справи?

Файн, сéнк'ю. — Добре, дякую.

Ґудба́й. — До побачення.

9. Розіграйте із сусідом/сусідкою по парті сценку знайомства Читалочки й Деніела. Використайте англійські ввічливі слова.

10. Спиши текст, уставивши пропущені орфограми. Підкресли числівники.

У Лондоні на бер..зі Темзи в..сочіє оглядове кол..со Лондонське око. На н..ому обладнано тридцять дві закриті кабінки. У кожній уміщається двадцять п..ять людей. В..сота кол..са — сто тридцять п..ять метрів. Повний об..рт воно робить за тридцять хв..лин. У ясну погоду з н..ого видно на сорок кілометрів удалину.

ДОСЛІДЖУЮ ФОРМИ РОДОВОГО ВІДМІНКА ЧИСЛІВНИКІВ 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100

1. Допоможи Гаджикові розібратися, як правильно читати і записувати виділені числівники. Для цього скористайся правилом.

До **п'ятдесяти** додати десять дорівнює **шістдесяти**.

До **п'ятидесяти** додати десять дорівнює **шістдесяти**.

При **відмінюванні числівників п'ятдесят, шістдесят, сімдесят, вісімдесят** змінюється **тільки закінчення**.

Наприклад: *сімдесят – сімдесяти*.

2. Спиши з попереднього завдання речення, у якому числівники записано правильно.

3. Із сусідом/сусідкою по парті прочитайте по черзі подані числові вирази, вживаючи прийменники **до** або **від**.

$$80 - 30 = 50$$

$$70 - 10 = 60$$

$$60 + 10 = 70$$

$$50 + 30 = 80$$

4. Запиши словами **два** числові вирази з попереднього завдання.

5. Запиши словосполучення, замінивши числа словами. Скористайся правилом.

до 100 днів

із 90 літрів

близько 40 кілометрів

Числівники сорок, дев'яносто і сто при змінюванні мають закінчення **-а**.

6. Прочитай повідомлення Читалочки. Спиши його, розкривши дужки. Числа записуй словами.

Фу(д,т)бол виник в (А,а)нглиї дуже давно.

У фу(д,т)бол грали (з,с)початку на базарних площах і навіть на вул(е,и)цях. У грі брали участь іноді до 100 гравців. Буйний натов(б,п) у погоні за м'яч(е,о)м змітав усе на своєму шляху. Король (Е,е)дуард у 1313 році заборонив гру в межах міста. Однак наро(д,т) і далі грав.

У 17 столі(т,тт)і заборону було знято.

За Аллою Коваль

7. Як ти ставишся до футболу? Чи любиш грати або вболівати? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Прочитай текст. Спиши виділену частину. Числа записуй словами.

Англія відокремлена від Франції протоками Ла-Манш і Па-де-Кале. Під Ла-Маншем є тунель, яким мандрівники потрапляють в Англію із Франції.

Тунель було збудовано силами 13 000 робітників та інженерів за 7 років. На будівництво витратили близько 12 мільярдів доларів. Загальна протяжність тунелю становить майже 51 кілометр. Із них 38 кілометрів — безпосередньо під дном моря.

Максимальна швидкість потяга в тунелі сягає 160 кілометрів за годину. Із Парижа до Лондона можна дістатися за 2 години 35 хвилин.

ПРАВИЛЬНО ВЖИВАЮ ФОРМИ ЧИСЛІВНИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЧАСУ ПРОТЯГОМ ДОБИ

1. Розгляньте малюнки. З'ясуйте, який годинник показує **нічний** час. Який — **денний**? Який — **ранковий**? А який — **вечірній**?

2. Прочитай і запам'ятай, як правильно запитувати про час українською мовою.

Котра година? — Третя.
О котрій годині? — О п'ятій.
З котрої години? — З восьмої.
До котрої години? — До десятої.

3. Разом із сусідом/сусідкою по парті розіграйте діалог за запитаннями Родзинки.

1. О котрій годині ти просинаєшся в будні?
2. До котрої години ти спиш у вихідні?
3. З котрої години починаються заняття у школі?
4. Котра зараз година?

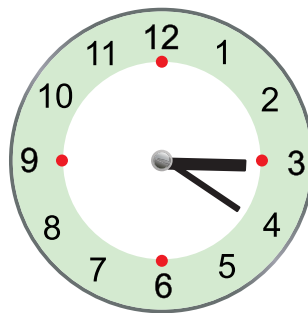
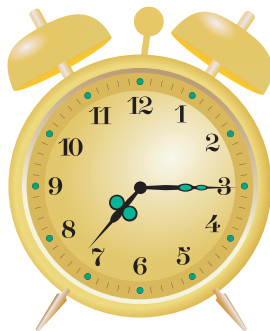
4. Прочитай речення. Знайди на малюнку годинник, який показує зазначений у кожному реченні час. Запиши речення в такій послідовності, як розміщені годинники. Підкресли **числівники**.

1. Сьома година п'ятнадцять хвилин, або чверть на восьму.

2. Сьома година сорок п'ять хвилин, або за чверть восьма.

3. П'ятнадцята година двадцять хвилин, або двадцять хвилин на шістнадцяту.

4. Десята година.

5. Уяви, що ти можеш керувати часом. Який час тобі хотілося б подовжити, а який скоротити? Чому? Напиши про це текст (4–5 речень).

6. Спиши речення, записуючи показаний на годинниках час словами. Постав запитання до **двох** із речень і запиши.

1. Тато йде на роботу о . 2. На годиннику

за . 3. Перший урок починається о .

4. Аптека працює до .

ДОСЛІДЖУЮ ЗАЙМЕННИК

РОЗПІЗНАЮ ЗАЙМЕННИКИ

1. Прочитай текст. Чи знаєш, про кого в ньому йдеться? Які слова в тексті замінюють ім'я цього персонажа?

Він товстенький. На спині **у нього** малий двигунець. Варто **йому** покрутити ґудзика на животі, як двигунець починає працювати і піднімає **його** вгору.

Проведи дослідження!

1. Постав питання до виділених слів.
2. Яка частина мови відповідає на такі самі питання?
3. Прочитай правило про частину мови, до якої належать виділені слова.

У мовленні іменники часто замінюють *займенниками*.

Займенники — це слова, які **вказують** на **предмети**, але **не називають** їх. Наприклад: іменник *друг* можна замінити займенником *ВІН*.

2. У тексті попереднього завдання заміни виділені слова ім'ям Карлсон і прочитай. Який недолік з'явився? Зроби висновок, для чого служать займенники.

Займенники використовують у мовленні, щоб уникнути **повторів** того самого слова.

3. Прочитай текст про Батьківщину Карлсона.

Батьківщина Карлсона — країна Швеція. Вона розташована на півночі Європи. Її столицею є місто Стокгольм. Воно розкинулося на чотирнадцяти островах. Вони з'єднані десятками мостів.

 4. Спиши текст про Швецію, вставивши пропущені букви. Підкресли **займенники**.

 5. Прочитай імена шведських друзів Ґаджика. Визнач, яке з них належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що в імені **дівчинки** є **м'який** приголосний звук.

Аліс

Лукас

 6. Розглянь прапори Швеції й України. Що у них спільного, а чим вони різняться? Напиши про це текст (3–4 речення).

 7. Прочитай, як звучать ввічливі слова шведською мовою. Як ти вважаєш, чи схожі шведська й українська мови?

Хей! — Здрастуйте!
Хур ар дет? — Як справи?
Вра, так. — Добре, дякую.
Адъйó. — До побачення.

 8. Прочитай речення. Визнач, який недолік воно має. Виправ його, використавши займенники, і запиши. Підкресли **займенники**.

Вчителька сказала, що розуміє Пеппі, більше не гнівається на Пеппі і сподівається знов побачити Пеппі у школі, коли Пеппі трохи підросте.

За Астрід Ліндґрен (переклад Ольги Сенюк)

 9. Ґаджик трохи змінив уривок із книжки «Пеппі Довгапанчоха». Прочитай його і знайди недолік. Виправ недолік, використавши займенники, і запиши текст.

Бугай вирішив побуцати Пеппі. Бугай почав штурхати її, і Пеппі стрибнула бугаєві на спину. Проте

бугаєві не сподобалося, що хтось сидить у бугая на спині. Бугай почав вистрибувати й вихилитися на всі боки, щоб скинути Пеппі. Але вона вперлася п'ятами бугаєві в боки й не падала. Бугай ревів, бігав по всьому лузі, аж у бугая пара йшла з ніздрів. А Пеппі сміялася і підганяла бугая криком...

За Астрід Ліндґрен (переклад Ольги Сенюк)

ДОСЛІДЖУЮ ОСОБОВІ ЗАЙМЕННИКИ

1. Спиши текст. Підкресли займенники. Усно постав до них питання. Яку частину мови вони замінюють?

Ми займаємося спортом. Я граю у волейбол, а ти — в теніс. Він бігає, вона стрибає, вони плавають. А ви любите спорт? Він дуже корисний для здоров'я.

2. Прочитай, як називаються підкреслені займенники.

Я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони — особові займенники. Вони вказують на особу або осіб і відповідають на такі самі питання, що й іменник: **хто? що? кого? чого?** та інші.

3. Розглянь таблицю з особовими займенниками.

Особа	Займенники	
	Однина	Множина
1-ша	я	МИ
2-га	ти	ВИ
3-тя	він, вона, воно	ВОНИ

Проведи дослідження!

1. Визнач особу і число кожного займенника.
2. Яка особливість 3-ої особи однини?

4. Склади й запиши **два** речення: із займенниками **1-ої особи множини** і **2-ої особи однини**.

5. Спиши текст. Встав зазначені в дужках займенники.

(1 ос., *мн.*) зустрілися на стадіоні. (1 ос., *одн.*) приїхав на велосипеді. (2 ос., *одн.*) — на роликах. Там були наші друзі. (3 ос., *мн.*) грали в бадмінтон.

6. Спиши текст, виправивши його недолік.

У Швеції всі люблять спорт. Спорт популярний серед людей різного віку. Спортом займаються цілими сім'ями. Особливо великий інтерес до спорту в людей старшого покоління. Завдяки спорту вони видаються значно молодшими за свій вік.

7. Чи часто ти ходиш на стадіон або спортивний майданчик? Яким видом спорту любиш займатися? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Спиши і відгадай загадки. Підкресли особові займенники. Познач їх **особу** і **число**.

1 ос., мн.

Зразок: Кого ми любимо?

1. Коли хочеш ти читати, то мене повинен знати.
2. Сушить він волосся всім теплим вітерцем своїм.
3. Хоч не шию я ніколи, та голок маю доволі.
4. Він продукти зберігає, бо у холоді тримає.
5. Ми поріжемо для тебе і тканину, і папір. Як не віриш — перевір.

СПОСТЕРІГАЮ ЗА ВІДМІНЮВАННЯМ ЗАЙМЕННИКІВ 1-ої ТА 2-ої ОСОБИ

1. Розглянь таблицю відмінювання займенників 1-ої і 2-ої особи.

Відмінки	Займенники 1-ої особи		Займенники 2-ої особи	
	Однина	Множина	Однина	Множина
Н. (хто?)	я	ми	ти	ви
Р. (кого?)	мене	нас	тебе	вас
Д. (кому?)	мені	нам	тобі	вам
Зн. (кого?)	мене	нас	тебе	вас
Ор. (ким?)	мною	нами	тобою	вами
М. (на кому?)	на мені	на нас	на тобі	на вас

Проведи дослідження!

Поміркуй, чому в родовому і знахідному відмінках займенники мають однакову форму.

2. Прочитай запрошення Гаджика. Впиши в колонку займенники.

Запрошую тебе подорожувати зі мною. Разом нам буде веселіше.

3. Визнач **початкову форму** вписаних займенників, користуючись правилом. Запиши її у **другу** колонку.

Початкова форма займенника — **називний відмінок**.
Наприклад: (хто?) я, ми, ти, ви.

4. Спиши текст, змінивши займенники, що в дужках.

У (я) є друг. Разом (ми) завжди цікаво. У (ми) немає секретів. А в (ти) є друг чи подружка? Що (ви) подобається робити разом?

5. Прочитай заголовок тексту. Чи знаєш ти, що означає цей вислів? Прочитай текст, щоб перевірити свою думку.

Шведський стіл

У давнину шведи відвідували своїх родичів, долаючи велику відстань поганими дорогами. Їм було не до очікування прибуття інших гостей. Тому господарі ставили на стіл різні страви. Подавали їх у великих мисках, і кожен міг брати стільки, скільки хотів. Це давало змогу втамувати перший голод і залишало час для спілкування. Іноземці називали такий спосіб пригостання «шведським столом».

6. Уяви, що ти поселився/поселилась у готелі, де сніданок пропонують за типом «шведський стіл». Ознайомся з його меню. Які страви ти обереш? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Прочитай і спиши правила поведінки за «шведським столом». Підкресли займенники. Познач їхній **відмінок**.

1. Ви вчасно приходите на сніданок або обід і обираєте страви на свій смак.

2. Вам треба взяти тарілку в ліву руку, а правою накладати їжу. Але якщо ви шульга, — то навпаки.

3. Не заважайте тому, хто стоїть поруч із вами.

8. Прочитай і спиши вірш. Підкресли займенники. Усно постав до них питання. Познач **відмінок** кожного.

Хороші друзі в мене є, і ми одна сім'я.

Ми завжди думаєм одне — і ти, і він, і я.

Нам любе сонце золоте, долини і поля.

Ми дуже любим рідний край — і ти, і він, і я.

Гурген Борян

ДОСЛІДЖУЮ ВІДМІНЮВАННЯ ЗАЙМЕННИКІВ 3-ОЇ ОСОБИ

1. Розглянь таблицю відмінювання займенників 3-ої особи.

Відмінки	Займенники 3-ої особи			
	Однина			Множина
Н. (хто? що?)	ВІН	ВОНА	ВОНО	ВОНИ
Р. (кого? чого?)	його (до) нього	її (до) неї	його (до) нього	їх (до) них
Д. (кому? чому?)	йому	їй	йому	їм
Зн. (кого? що?)	його	її	його	їх
Ор. (ким? чим?)	ним	нею	ним	ними
М. (на кому? на чому?)	на ньому на нім	на ній	на ньому на нім	на них

Проведи дослідження!

1. У яких відмінках займенники 3-ої особи мають дві форми? Які саме?
2. З якої букви починаються займенники в орудному відмінку, а також ті, що вживаються з прийменниками?

2. Допоможи Гаджикові поставити займенники у відповідній формі. Спиши словосполучення, розкривши дужки.

зустрів (вона)

дивився на (вони)

подарувала (він)

звернулись до (вона)

познайомилися з (вони)

привів (вони)

3. Прочитай текст про країну, якою віртуально подорожувала Родзинка. Чи здогадуєшся, як вона називається?

Вона — північна країна. Її територія поділена на дев'ятнадцять областей. В одній із них — Лапландії — живе Йолупуккі, відомий нам як Санта-Клаус. Він реально існує. У нього є офіс і поштова адреса. Йому приходять листи з усього світу.

4. Щоб перевірити назву країни, склади слово з виділених у тексті букв і прочитай його **справа наліво**.

5. Спиши текст із завдання 3. Підкресли **займенники 3-ої особи**. Познач над кожним його **відмінок**.

6. Кому ти замовляв/замовляла новорічні подарунки? Які саме? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Прочитай імена фінських школярів. Яке з них належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що в імені **хлопчика** є **подовжений** м'який приголосний звук.

Матті

Рітва

8. Родзинка вивчила кілька ввічливих слів фінською мовою. Прочитай, як вони звучать. Як ти вважаєш, чи схожі фінська й українська мови?

Хей! — Здрастуйте!
Мі́та кúулу? — Як справи?
Хі́васті. — До побачення.

9. Родзинку вразило незвичайне явище природи у Фінляндії. Прочитай про нього. Визнач, який недолік має текст.

У Лапландії можна побачити північне сяйво. Сяйво з'являється на висоті ста метрів над землею у вигляді хмар або смуг. У сяйві виграють різні відтінки зеленого кольору. Сяйво можна спостерігати двісті днів у році — у холодну ясну погоду в нічний час.

10. Спиши текст про північне сяйво, замінивши повторюване слово займенниками. Познач їхній **відмінок**.

РОЗБИРАЮ ЗАЙМЕННИКИ ЯК ЧАСТИНУ МОВИ

1. Прочитай і спиши цікаві факти про Фінляндію. Підкресли особові займенники. Познач **відмінок** кожного.

- Столиця Фінляндії — місто Гельсінкі. Воно вважається одним із найкращих у світі.
- Фіни — стримані люди. Та варто вам познайомитися з ними ближче, і вони стають відверті й усміхнені.
- Хокей — найпопулярніший у Фінляндії вид спорту. Ним захоплюються від малого до старого.

2. Спиши займенники. Познач над кожним його **особу**, користуючись правилом.

Мені, їх, тобою, їй, його, вам, нас, нею.

Щоб визначити **особу** займенника, треба поставити його в початкову форму, тобто форму **називного** відмінка.

3. Прочитай повідомлення Родзинки. Що тебе найбільше здивувало в ньому?

Чи відомо **тобі**, що фіни полюбляють влаштовувати різні змагання? Найпопулярніші серед них — болотний футбол, сидіння на мурашнику, пошук комарів, метання мобільних телефонів, гра на уявній гітарі.

4. Розбери **усно** виділений у повідомленні Родзинки займенник як частину мови за поданим зразком.

Зразок розбору займенника

1. Аналізоване слово (*них*).
2. Питання, на яке відповідає слово (*кого?*).
3. Початкова форма (*хто? вони*).
4. Частина мови (*займенник*).
5. Особа (*3-тя*).
6. Число (*множина*).
7. Відмінок (*родовий*).

5. Які фінські змагання тебе зацікавили найбільше? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Прочитай текст про цікаві явища природи у Фінляндії. Знайди в тексті займенники. Разом із сусідом/сусідкою по парті зробіть **усно** їх розбір — хтось розбере одне слово, а хтось — інше.

На півночі Фінляндії **взимку** сонце не **піднімається** з-за обрію. Однаково темно і вдень, і вночі. Настає полярна **ніч**. Вона триває 51 день. Зате влітку сонце не опускається за горизонт аж 73 дні! Воно світить цілий день і цілу ніч. Настає полярний день.

7. Випиши в колонку виділені в тексті попереднього завдання слова. Знайди в тексті **антоніми** до них і запиши у **другу** колонку.

8. Прочитай опис української ночі. Спиши текст, уставивши пропущені орфограми. Підкресли **займенники**. Познач їхню **особу**.

Чи знаєте ви українську ніч? О, ви не знаєте її. Я вам ро..повім. Пригляньтесь до неї. З с..редини неба див..ться місяць. Він наче горить. З..мля вся в срібному сяйві. Чудова ніч! Нерухомо сплять гаї, ставки, річки, ст..пи. Вони тихі і спокійні. Нічний віт..р, підкравшись з ненацька, цілує їх.

За Миколою Гоголем

9. Прочитай текст. Чи здогадуєшся, про кого йдеться? Визнач **особу** використаних займенників. Заміни їх займенниками **1-ої особи множини** і запиши перебудований текст. Познач **відмінок** займенників.

Вона віртуально подорожувала Фінляндією. Дізналася багато нового. Познайомилася з фінськими школярами. Їй було дуже цікаво. У неї гарні враження від подорожі.

ДІЗНАЮСЯ БІЛЬШЕ ПРО ДІЄСЛОВО

РОЗПІЗНАЮ ДІЄСЛОВА

1. Постав питання до поданих слів. Визнач, до якої частини мови вони належать. Перевір себе за правилом.

Займатися, їли, цвіте, одягають, насувається.

Дієслово — це частина мови, яка називає дію предмета і відповідає на питання **що робити?** (писати), **що зробити?** (написати), **що робив?** (писав), **що зробив?** (написав), **що робить?** (пише), **що зробить?** (напише), **що буде робити?** (буде писати), **що робитиме?** (писатиме).

2. Прочитай слова, пов'язані з країною, якою віртуально подорожував Щебетунчик. Чи здогадуєшся, як називається ця країна? Чи зрозуміле тобі значення цих слів?

сúші

каратé

кімонó

цунáмі

сáкура

3. До якої частини мови належать слова з попереднього завдання? Поєднай їх із відповідними дієсловами з **першого** завдання. Запиши утворені сполучення слів. Із **трьома** з них склади й запиши речення.

4. Прочитай інформацію Щебетунчика про країну, якою він подорожував. Спиши текст, уставивши пропущені орфограми. Підкресли **дієслова**.

Японію називають країною Сонця, що (з,с)ходить. Адже вона ро(з,с)ташована на крайн..ому (з,с)ході й першою зустрічає сонце. Тому назва країни перекладається як «сонце». І національний прапор Японії с..мволізує сонце — ч..рвоний диск на білому полотнищі.

5. Прочитай вірш про рослинний символ Японії. Чи доводилося тобі чути про цю рослину? Чи росте вона в Україні? Спиши вірш і підкресли **дієслова**.

Сакура
Ніжна, запашна.
Квітне, чарує, приваблює.
Навесні рожеву хмару нагадує.
Диво-вишня.

6. Чи знаєш ти, як називаються такі вірші? Прочитай про них.

Сенкан — це короткий поетичний твір із п'яти рядків:
1-й рядок — **іменник** (тема вірша);
2-й рядок — **два прикметники** (описують іменник);
3-й рядок — **три дієслова** (називають дії, пов'язані з іменником);
4-й рядок — **речення** з чотирьох слів (виражає ставлення автора до іменника);
5-й рядок — **висновок** (синонім до іменника).

7. Пригадай рослинні символи України. Склади сенкан про **один** із них і запиши.

8. Прочитай імена японських школярів. Визнач, яке з них належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що ім'я **хлопчика** закінчується на **голосний** звук.

Аой

Хіро́то

9. Прочитай, як звучать японські ввічливі слова. Чи доводилося тобі чути їх раніше?

Кóннітіва. — Привіт.
Сайóнара. — До побачення.

10. Прочитай текст. Добери до нього **заголовок**. Випиши дієслова з іменниками, які з ними пов'язані. Постав **питання** від дієслова до іменника.

Зразок: *відвідали (що?) Японію.*

Більшу частину території Японії займають гори. Найвища гора називається Фудзі. Її обриси нагадують квітку лотоса з вісьмома пелюстками. Однак побачити Фудзі повністю вдається вкрай рідко. Зазвичай її вершина ховається у хмарах.

РОЗПІЗНАЮ НЕОЗНАЧЕНУ ФОРМУ ДІЄСЛОВА

1. Спиши повідомлення Щебетунчика. Підкресли дієслова.

Кожний другий мешканець/мешканка Японії чудово малює й непогано співає. Це результат японського підходу до виховання дітей — спершу вчити їх малювати і співати, а потім читати й писати.

Проведи дослідження!

1. Прочитай дієслова у першому реченні. Чи відомо, хто виконує ці дії?
2. Коли відбуваються ці дії — у теперішньому, минулому чи майбутньому часі?
3. Прочитай дієслова у другому реченні. Чи можна сказати, коли відбуваються названі дії та хто їх виконує?
4. На яке питання відповідають ці дієслова? Прочитай і запам'ятай, як називається така форма дієслів.

Дієслова, які відповідають на питання **що робити?** (*їхати, варити*) **що зробити?** (*приїхати, зварити*), називаються **неозначеною формою**.

Дієслова в неозначеній формі закінчуються на **-ти (-ть)** (*перемагати, перемагать*). Іноді після **-ти** може стояти **-ся (-сь)** (*сміятися, одягатись*).

Неозначена форма є **початковою формою** дієслова.

2. Прочитай текст. Поясни, як ти розумієш його зміст. З якою **метою** він написаний?

Словом можна вбити й оживити, поранити й вилікувати, посіяти тривогу, розсіяти сумнів і засмутити, викликати посмішку і сльозу, породити віру в людину і заронити невіру, надихнути на працю... Зле, нерозумне слово може образити, приголомшити людину.

За Василем Сухомлинським

3. Випиши з тексту попереднього завдання дієслова в неозначеній формі. Знайди серед них **антоніми** і підкресли їх.

4. Розглянь світлину. Чи знаєш ти, як називається одяг на дівчинці? Перевір свою думку, прочитавши текст.

Традиційний одяг японців називається кімоно. Він нагадує халат. Кімоно закріплюється на тілі поясом. Замість європейських ґудзиків використовуються паски й мотузочки. Кімоно вирізняється дуже широкими рукавами. Японський національний одяг зручний і не сковує рухів людини.

5. З тексту про кімоно випиши в колонку дієслова. Утвори від кожного **неозначену форму** й запиши у другу колонку.

6. Що ти можеш розповісти японським школярам про український національний одяг? Скористайся світлинами і словами з довідки.

Довідка: вишиванка, плахта, шаровари.

7. Напиши розповідь або сенкан про вишиванку.

8. Прочитай текст. Як ти думаєш, чи легко дотримуватися дітям зазначених правил поведінки? Спиши текст, уставивши пропущені орфограми. Підкресли дієслова в **неозначеній формі**.

На уроці вчит..лька довго ро(з,с)повідала про те, як мають себе поводити хлопці й дівчата. Виявилось, що мені багато чого не можна! Наприклад, битися, мов на шаблях, на лінійках з Олегом і Костиком. Плюватися з трубочки пожованим папірцем! Не можна бігати кор..дорами і з розгону ковзатися на сл..зькій підлозі! С..діти на підвікон..і. Їсти на уроці бутербро.. .

Ірен Роздобудько

ЗМІНЮЮ ДІЄСЛОВА ЗА ЧИСЛАМИ

1. Прочитай словосполучення. Випиши дієслова у **дві** колонки, скориставшись правилом на наступній сторінці.

Навчаються в школі, зателефоную мамі, майструю з татом, бігаємо на стадіоні, разом подорожували, займаюся спортом.

ОДНИНА

МНОЖИНА

Дієслова змінюються **за числами**. Вони вживаються в однині і множині. В **однині** дієслово називає дію одного предмета: *дівчинка (що робить?) малює*. У **множині** дієслово називає дію двох і більше предметів: *дівчатка (що роблять?) малюють*.

2. Прочитай вірш Тараса Шевченка. Добери заголовок.

Світає, край неба палає;
соловейко в темнім гаї
сонце зустрічає.
Тихесенько вітер віє.
Степи, лани мріють;
між ярами над ставами
верби зеленіють.

3. Випиши з вірша дієслова у **дві** колонки. Доповни своїми словами колонку з меншою кількістю слів.

ОДНИНА

МНОЖИНА

4. Щебетунчик дізнався, що японська мова дуже складна для вивчення. Прочитай текст і поясни чому.

Японці пишуть ієрогліфами*, які запозичили в китайців. А ще в японській мові існують два алфавіти. Першим записують споконвічно японські слова, другим — іноземні та складні слова. У японській мові одна літера позначає два звуки. Якщо слово «сакура» у нас має шість букв, то у них — три (さくら). Але для слова «сакура» є ще й окремий ієрогліф (桜). Отже, те саме слово можна позначити одним ієрогліфом або записати літерами алфавіту.

*ІЄРОГЛІФ — фігурний знак, що позначає слово, склад або звук мови.

5. Із тексту про японську мову випиши в колонку дієслова, вжиті **у множині**. Утвори від них форму **однини** і запиши у другу колонку.

6. Напиши повідомлення японським школярам про українську мову (3–4 речення).

7. Прочитай текст. Випиши в колонку дієслова. Зміни їх за **числами** й запиши поряд. Напиши, які страви з рису ти знаєш. Які тобі доводилося їсти?

Рис називають японським хлібом. Найчастіше японці їдять його без приправ, масла і навіть солі. Вони вважають, що рис і без того багатий на смак. Із рису готують безліч страв. Найпопулярніша серед них — суші.

Японці користуються незвичним столовим прибором. Це дві палички, які називаються хасі.

ВИЗНАЧАЮ ЧАСИ ДІЄСЛІВ

1. Розглянь серію малюнків. Запиши відповіді на запитання, подані біля кожного малюнка. Підкресли **дієслова**.

1. Що прочитали діти?

2. Що виготовляють діти?

3. Що зроблять діти?

2. Познач **час** над кожним дієсловом у записаних реченнях. Можеш скористатися правилом.

Дієслова змінюються за **часами**.

У **теперішньому** часі дієслова відповідають на питання **що робить? що роблять?**: *живе, пишуть*.

У **минулому** часі — на питання **що робив? що зробив?**: *жив, написав*.

У **майбутньому** — на питання **що буде робити? що робитиме? що зробить?**: *буде жити, житиме, напише*.

3. Прочитай текст. Склади з виділених букв назву країни, у якій віртуально побувала Читалочка.

Перші повітряні змії з'явилися **кіль-**
ка **ти**сяч років тому. Вигот**ов**ляли їх
з бамбука і шовку. Їм на**да**вали форму
метеликів, жуків, риб. Та на**й**улюбле-
нішою формою був дракон. Його вважали символом
влади і благополуччя.

4. Випиши в колонку дієслова з тексту попереднього завдання. Визнач їх час. Утвори інші часові форми цих дієслів і запиши поряд.

5. Чи доводилося тобі запускати повітряного змія? А може, мрієш це зробити? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Прочитай і спиши текст про Китай, уставивши орфограми. Підкресли **дієслова**. Познач їхній **час**.

К..тай — стародавня (з,с)хідна країна. Вона посідає третє місце у світі за в..личиною території. А за ч..сельністю мешканців К..тай давно вийшов у лідери. Адже тут прож..ває ч..верта частина вс..ого населе..я З..млі. А це становить майже півтора мільярда осіб.

7. Прочитай імена китайських школярів. Визнач, яке з них належить хлопчикові, а яке — дівчинці, якщо відомо, що ім'я **дівчинки** складається з **одного** складу.

Джу

Зіха́о

8. Читалочка вивчила кілька китайських ввічливих слів. Прочитай, як вони звучать і що означають.

Ні х́ао. — Здрастуйте.
Цзай цзі́ень. — До побачення.

9. Спиши текст. Підкресли **дієслова**. Познач їх **число** і **час**.

На півночі Китаю розташувалося місто Харбін. Його називають столицею холоду. Тут щороку проходить Міжнародний фестиваль крижаних і снігових скульптур. На фестиваль з'їжджаються скульптори з усього світу. Глядачі перебувають наче у дивному сні серед крижаних замків, фортець, тварин, квітів.

ПЕРЕВІРЯЮ НАПИСАННЯ ЗАКІНЧЕНЬ ДІЄСЛІВ ТЕПЕРІШНЬОГО ЧАСУ

1. Допоможи Ґаджикові вибрати з дужок потрібну букву. Для цього **визнач час** дієслів і скористайся поданою порадою.

1. Ти ход(е,и)ш на стадіон. 2. Ви займа(є,ї)теся спортом. 3. Ми стан(е,и)мо здоровими.

Міркую так:

1. Пов'язую дієслово із займенником **вони**.

2. Якщо дієслово закінчується на **-уть (-ють)**, то в закінченнях **теперішнього** часу пишу букву **е (є)**: **вони пишуть** — пишеш, пишете, пишемо.

3. Якщо дієслово закінчується на **-ать (-ять)**, то в закінченнях **теперішнього** часу пишу букву **и (ї)**: **вони сидять** — сидиш, сидите, сидимо.

2. Спиши речення з попереднього завдання. Вибери з дужок потрібну букву.

3. Прочитай запитання Читалочки. Чи знаєш відповіді на них? Спиши запитання, вставивши пропущені букви.

1. Чи зна..ш ти, як назива..ться столиця Китаю?

2. Пригаду..ш, із якої мови японці запозичили ієрогліфи?

3. Як ти дума..ш, чи існують штучні яйця?

4. Прочитай інформацію, щоб перевірити свої відповіді на запитання з попереднього завдання. Випиши виділені дієслова. Познач їхній **час**. Підкресли **орфограми**.

• Столиця Китаю — місто Пекін. Його назва **переклада..ться** як «північна столиця».

- Китайським ієрогліфам уже три тисячі років. Їх **налічу..ться** понад 80 тисяч. Написання ієрогліфів **вважа..ться** видом мистецтва.

- У Китаї виробляють штучні яйця. На вигляд таке яйце нічим не **відрізня..ться** від справжнього. Проте в ньому зовсім немає корисних речовин.

5. Прочитай і відгадай загадку Читалочки. Спиши загадку, вставивши пропущені орфограми.

Ми нос..мо цю річ улітку і розкрива..мо її, коли почина..ться дощ. Чи зна..ш ти, як вона назива..ться?

Друзі, а ви ма..те цю річ? Чи нос..те її з собою? А користуватися нею вмі..те?

6. Напиши розповідь або сенкан про парасольку. Використай дієслова в **теперішньому** часі.

7. Спиши текст. Встав пропущені орфограми. Підкресли **дієслова**. Познач їхній **час**.

Появі парасольки ми завдячу..мо к..тайському робітнику-тесляреві. Саме він більш як три тисячі років тому виготовив для своєї дружини «дах, який завжди при ній».

Пізніше парасолька з'явля..ться в інших країнах світу. (З,С)початку використовуву..ться як зах..ст від сонця. А близько 200 років тому в Англії її почали використовувати для укр..ття від дощу.

*З «Великої енциклопедії
про все на світі»*

УТВОРЮЮ РІЗНІ ФОРМИ ДІЄСЛІВ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ

1. Прочитай речення. Чим вони відрізняються одне від одного? Поясни, як ти розумієш значення приказки. Впиши в колонку **дієслова**. Постав до них **питання** і запиши порядок.

1. Без трудів не їстимеш пирогів.
2. Без трудів не будеш їсти пирогів.
3. Без трудів не з'їси пирогів.

Проведи дослідження!

1. Визнач час вписаних дієслів.
2. Чим відрізняються ці дієслова — змістом чи формою?
3. Зроби висновок, скільки форм мають дієслова в майбутньому часі.
4. Перевір себе за правилом.

Дієслова **майбутнього** часу мають **три форми**: **що зроблю?** куплю; **що робитиму?** купуватиму; **що буду робити?** буду купувати.

2. Допоможи Гаджикові утворити **три** форми майбутнього часу від неозначеної форми дієслів.

Що робити?	Що зроблю?	Що робитиму?	Що буду робити?
------------	------------	--------------	-----------------

зустрічати
пригощати
розповідати

3. Склади й запиши речення із **трьома** з утворених дієслів. Познач **число** цих дієслів.

4. Прочитай етикетку улюбленого напою китайців. Розкажи, яку інформацію вона містить.

5. Родзинка дізналася, де винайшли чай. Прочитай і ти.

Вирощувати й заварювати чай **почали** в Китаї. А сталося це, коли випадково листок чайного куща **впав** у чашку з окропом.

Чай буває білий, зелений, чорний. Усі вони з листя одного куща, який називається «Камелія китайська». Тільки сушать листя по-різному. Тому й виходить різний смак і властивості чаю.

Чай **зміцнює** імунітет, зубну емаль, якщо його споживають без цукру. Також **допомагає працювати** серцю і судинам, перетравлювати їжу.

6. Добери **антоніми** до виділених у тексті про чай дієслів і запиши в колонку. Постав утворені дієслова у формі **майбутнього** часу й запиши у другу колонку.

7. Напиши розповідь або сенкан про чай. Використай дієслова в **майбутньому** часі.

8. Напиши розповідь за поданим початком. Використовуй дієслова в **майбутньому** часі.

У суботу ми всією сім'єю влаштуємо велике прибирання.

ПРАВИЛЬНО ЗАПИСУЮ ЗАКІНЧЕННЯ ДІЄСЛІВ МАЙБУТНЬОГО ЧАСУ

1. Спиши речення. Вибери з дужок потрібну букву, користуючись правилом.

1. Ви **дізна(є,ї)теся** про найвищу у світі гору.
2. Ми **побач(е,и)мо** тварину, яка живе тільки в Китаї.
3. Ти **напиш(е,и)ш** про те, як долаєш труднощі.

Якщо у сполученні із займенником **вони** дієслово закінчується на **-уть (-ють)**, то в закінченнях **майбутнього** часу пишемо букву **е (є)**: **вони прочитають** — *прочитаєш, прочитаєте, прочитаємо*.

Якщо у сполученні із займенником **вони** дієслово закінчується на **-ать (-ять)**, то в закінченнях **майбутнього** часу пишемо букву **и (ї)**: **вони побачать** — *побачиш, побачите, побачимо*.

2. Спиши мудрі вислови, вставивши пропущені букви. Підкресли **дієслова**. Познач їхнє **число**.

1. Як рік зустрін..ш, так і проведеш. 2. Просп..те погожі дні весною, заплач..те від голоду зимою.
3. Запрос..мо друзів, пригост..мо їх чаєм і зроб..мо приємною нашу зустріч.

3. Прочитай інформацію Читалочки. Про що ти дізнаєшся вперше?

У Китаї розташована найвища гора світу Джомолунгма. Є ще одна її назва — Еверест. Висота гори становить 8848 метрів. У січні морози тут **досягають** 60 градусів. А в найтеплішому місяці літа липні — 19 градусів морозу.

Підніматися на вершину гори дуже складно й небезпечно. Підйом триває майже 2 місяці. За час підйому на гору люди **втрачають** 10–15 кілограмів ваги. Незважаючи на труднощі, Джомолунгму **підкорюють** сміливці.

4. Випиши з тексту про гору виділені **дієслова**, змінивши їх за поданим питанням.

Ти (що зробиш?) ... , ... , ... , ...

5. Чи виникали у твоєму житті труднощі, які ти подолав/подолала або хочеш подолати? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Читалочка довідалася, що існує Всесвітній фонд природи. Прочитай текст про нього і розглянь емблему цієї організації. Чи впізнаєш зображену на ній тварину?

Всесвітній фонд природи — міжнародна організація, яка займається збереженням природи. На її емблемі бачимо панду. Це чорно-білий ведмідь, який у природі живе тільки на території Китаю.

Однак ці тварини перебувають на межі зникнення і потребують захисту. Тому панду зображено на емблемі організації, яка опікується природою.

7. Створіть емблему фонду збереження природи вашого рідного краю. Як ви назвете фонд? Яку тварину намалюєте на емблемі? Чому?

8. Спиши текст про Всесвітній фонд природи. Встав пропущені орфограми.

УТВОРЮЮ ДІЄСЛОВА МИНУЛОГО ЧАСУ

1. Розглянь обкладинку книжки. Чи знайома вона тобі? Прочитай уривок із неї.

Чорна т^інь (упасти) посеред кола. То (з'являтися) чор^на пантера Багіра. У світлі місяця на хутрі (вилискувати) чуд^дові плями, мов намальовані. Всі (знати) Багі^ру. Ніхто не (наважуватися) ставати їй на дорозі. Пантера (бути) хитра, смілива і нестримна. Але голос у неї (бути) солодший за мед. Шерсть її (здаватися) м'я^кшою за пух.

2. Визнач, до якої частини мови належать слова, що в дужках, у тексті про Мауглі. У якій формі вони стоять? Постав ці дієслова у **минулому** часі і спиши текст.

3. Гаджик подорожував віртуально країною, у якій жив Мауглі. Склади її назву з букв, виділених у тексті про Мауглі.

4. Прочитай повідомлення Гаджика про Індію. Що з нього раніше тобі було невідомо?

Індія розташувалася на півострові Індостан. І назва країни, і назва півострова утворилися від назви однієї з найбільших річок світу — Інд. Вона протікає через усю Індію. Її довжина — 3000 кілометрів. Свій початок річка бере в Гімалаях.

Столиця Індії — місто Нью-Делі.

За чисельністю населення Індія посідає друге місце у світі після Китаю.

5. Випиши з тексту про Індію речення, у яких є дієслова в **минулому** часі. Підкресли їх і познач **число**.

6. Прочитай імена індійських школярів. Визнач, яке з них належить дівчинці, якщо відомо, що воно починається і закінчується на **голосний** звук.

Éкта

Самір

7. Для спілкування з індійськими друзями Гаджик вивчив індійські ввічливі слова. Прочитай, як вони звучать.

Намаска́р. — Здрастуйте.

Алвіда́. — До побачення.

8. Розглянь світлини птаха, який є національним символом Індії. Напиши текст-опис про нього (3–4 речення).

9. Спиши текст. Постав дієслова, що в дужках, у **минулому** часі. Познач їхнє **число**.

В Індії (з'являтися) перші йоги. У давні часи немолоді люди (йти) в ліси й (оселятися) там на самоті, далеко від людей. Вони (їсти) корінці та плоди дерев, (пити) джерельну воду, (молитися), (виконувати) фізичні вправи, корисні для здоров'я.

Сучасні йоги живуть серед нас звичайним життям.

РОЗБИРАЮ ДІЄСЛОВО ЯК ЧАСТИНУ МОВИ

1. Прочитай текст. Придумай йому заголовок. Що нового ти дізнався/дізналася з тексту?

За індійським календарем рік має шість сезонів: весна, літо, мусони, осінь, передзим'я, зима.

Мусони — це змінні вітри. Вони змінюють свій напрямок два рази на рік. Узимку дмуть із суші на океан, а влітку навпаки. Дуже потужні ці вітри в Індії.

Літні мусони приносять рясні зливи. **На берегах річки Інд утворюються величезні повені, які руйнують дороги, будинки, знищують посіви.** Дмуть літні мусони в Індії з червня по вересень.

2. Випиши з тексту про мусони виділене речення. Підкресли в ньому дієслова. Познач над кожним його час. Підкреслене в тексті слово **розбери** усно за зразком.

Зразок розбору дієслова

1. Аналізоване слово (*ділиться*).
2. Питання, на яке відповідає слово (*що робить?*).
3. Початкова форма (*що робити? ділитися*).
4. Частина мови (*дієслово*).
5. Число (*однина*).
6. Час (*теперішній*).

3. Гаджик дізнався про незвичайне озеро в Індії. Прочитай про нього. Спиши текст, уставивши орфограми. Підкресли дієслова.

В Індії є цікаве оз..ро Самбхар. Вісім місяців на рік воно солоне і чотири — прісне. Під час восьмимісячної посухи з цього оз..ра **добувають** до 200 тисяч

тонн кухо(н,нн)ої солі. А з червня по вер..сень ллють бе(з,с)перервні дощі, і тоді Самбхар **опрісню(є,ї)ться**.

За Володимиром Уткіним

4. Разом із сусідом/сусідкою по парті зробіть усно **розбір** виділених у тексті про озеро **дієслів** — хтось розбере одне слово, а хтось — інше.

5. Родзинчиній бабусі подобаються індійські фільми. Прочитай, що Родзинка дізналася про них.

В Індії знімають найбільше у світі фільмів. Найбільша індійська кіностудія називається Боллівуд. Тут створюють не тільки мюзикли з піснями і танцями, а й доволі цікаві бойовики, фантастику і навіть жахи.

За рік студія випускає тисячу різноманітних фільмів.

6. Спиши виділене речення. Познач над кожним словом, яка це частина мови.

7. Чи любиш ти дивитися фільми? Які фільми тобі найбільше подобаються? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Спиши текст, уставивши пропущені орфограми. Підкресли дієслова, вжиті в **неозначеній формі**. Над іншими дієсловами познач їхній **час**.

В Індії у багат..ох магазинах і складах чатують незв..чайні сторожі — дресировані змії. Злодій ще (не)встигне зогледітись, як уже хтось в'є..я навколо його ніг. Злочинець тремтить від страху і мимоволі починає кр..чати, чим і в(е,и)казує себе. Якщо він (не)покличе на допомогу, «сторо(ж,ш)» задуш(е,и)ть його.

За Олександром Ємченком

ДОСЛІДЖУЮ ПРИСЛІВНИК

СПОСТЕРІГАЮ ЗА ПРИСЛІВНИКАМИ

1. Постав питання до виділених слів і запиши словосполучення.

працюють (...?) **дружно**   повертає (...?) **вліво**
стоїть (...?) **попереду**   цвітуть (...?) **навесні**

Проведи дослідження!

1. З якою частиною мови пов'язані виділені слова?
2. На які питання вони відповідають?
3. Ці слова називають прислівниками.
Прочитай і запам'ятай правило про прислівники.

Частина мови, яка називає **ознаку дії** або пояснює **де, коли відбувається дія, куди вона спрямована** і відповідає на питання **як? де? куди? коли?** та ін., називається **прислівником**.

Наприклад: *голосно, ліворуч, назад, влітку*.

У мовленні прислівники найчастіше пов'язані з дієсловами.

2. Прочитай прислів'я. Поясни, як ти їх розумієш. Випиши прислівники з дієсловами, з якими вони пов'язані.

1. Чесне діло роби сміло. **2.** Хто йде вперед, за тим і перемога. **3.** Спочатку думай, а потім роби. **4.** Удома і стіни гріють. **5.** Гірко поробиш — солодко з'їси.

3. Розгляньте у групі однокласників/однокласниць герб країни, у якій віртуально побувала Родзинка. Чи здогадуєтеся, як називається ця країна?

4. Прочитай текст, щоб перевірити, чи правильно ви думали. Спиши його. Підкресли прислівники.

На австралійському гербі зображені кенгуру й ему. Адже тільки в Австралії вони вільно живуть у природі. Ці тварини рідко рухаються назад. Тому кенгуру й ему символічно демонструють прагнення Австралії розвиватися, тобто рухатися тільки вперед!

5. Яку тварину ти запропонував би/запропонувала б зробити символом України? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Прочитай інформацію про Австралію. Постав питання до кожного абзацу тексту.

Австралія розташована на материку з такою самою назвою. Ця країна не має сухопутних кордонів. Її омивають Індійський і Тихий океани.

Австралію населяють переважно вихідці з Європи. Корінних австралійців залишилося всього три відсотки. Їх називають аборигенами або туземцями.

Різні групи аборигенів розмовляють 145 мовами. Але державна мова Австралії — англійська. Адже країна багато років перебувала у складі Англії.

7. Родзинка познайомилася з австралійськими школярами. Прочитай їхні імена. Побудуй звукові схеми цих слів.

Кейт

Олівер

8. Спиши текст, уставивши пропущені орфограми. Підкресли прислівники.

Австралія ро..ташована на півде..ій півкулі. Літо тут триває з грудня по лютий, а з..ма — з червня по серпень. Узимку в Австралії тепло. Морозів практично

не буває. Будинки (не)обігріваю..я і погано утеплені. Тому, коли т..мпература опуска..ться нижче 15 градусів т..пла, у приміщеннях доволі прохолодно. Не дивно, що саме з Австралії пішла мода на взу..я уггі. Австралійці носять їх не на вул..ці, а вдома.

РОЗРІЗНЯЮ ПРИСЛІВНИКИ І ПРИКМЕТНИКИ

1. Визнач, у якій колонці виділені слова є прислівниками, а в якій — прикметниками. Скористайся правилом.

гарний день

гарно малює

весела дівчина

весело щебетав

яскраве сонце

яскраво світить

тихі вечори

тихо розмовляли

Прислівники називають **ознаку дії**, відповідають на питання **як?** і пов'язані в мовленні з **дієсловами**. Наприклад: **дружно** працюють.

Прикметники називають **ознаку предмета**, відповідають на питання **який? яка? яке? які?** і пов'язані з **іменниками**. Наприклад: **дружний** клас.

2. Спиши з попереднього завдання сполучення прислівників з дієсловами. Із **двома** з них склади і запиши речення.

3. Прочитай текст. Випиши виділені **прикметники** в колонку. Утвори від них спільнокореневі **прислівники** і запиши у другу колонку.

Австралію називають країною «Навпаки». Адже коли в нас **сніжна** й **морозна** зима, там **спекотне**

літо. А коли в нас **тепле** літо, там **прохолодна** зима, хоча майже немає морозів.

Автомобілі там рухаються по **лівій** стороні вулиць, а кермо в них розташоване у **правій** частині кабіни.

4. Спиши речення. Підкресли прислівники.

1. Родзинка цікаво розповідає про Австралію.
2. Родзинка цікаво розповість про подорож.
3. Родзинка цікаво розповіла про тварин Австралії.

Проведи дослідження!

1. З яким словом пов'язаний прислівник у реченнях?
2. Чи змінюється дієслово в кожному реченні?
3. Чи змінюється пов'язаний з ним прислівник?
4. Зроби висновок про те, чи змінюються прислівники. Перевір себе за правилом.

Прислівники не змінюються, тому не мають закінчень. Схожі на закінчення частини основи прислівників є суфіксами: *весел^о*, *вниз^у*.

5. Розбери за будовою подані прислівники.

Добре, зверху, рано, вночі.

6. Розгляньте світлини тварин, які живуть в Австралії. Чи знаєте, як вони називаються? Що вам відомо про них?

Довідка: коала, качкодзьоб, ему, какаду.

7. Про яку з тварин, згаданих у попередньому завданні, ти хочеш розповісти? Напиши про неї текст (3–4 речення).

8. Знайди серед поданих прислівників **антоніми** і запиши їх парами. Виділені прислівники розбери за будовою.

Ясно, весело, погано, вдень, праворуч, **вгору**, вночі, темно, добре, ліворуч, вниз, сумно.

9. Добери до фразеологізмів **синонімічні** прислівники і запиши. Можеш скористатися довідкою.

як сніг на голову — ...   в один момент — ...

кури не клюють — ...   як мокро горить — ...

Довідка: багато, несподівано, повільно, швидко.

10. Прочитай, яку інформацію про кенгуру знайшла Родзинка. Спиши текст, уставивши пропущені букви. Підкресли **прислівники**.

Кенгуру — незвичайні тварини. Мордочка (в)них дуже схожа на заячу. Сильні задні лапи допомагають їм шви..ко бігати, далеко й в..соко стр..бати. А передні лапи, хоч і маленькі, але дуже сильні та з в..ликими кігтями. Це надійний захист під час бійок. Коли кенгуру пасуть..я, їм зручно спиратися на свій довгий хвіст. На череві у цих тварин є сумка. (У)ній вони народжують і дбайливо вигодовують своїх малят.

ПРАВИЛЬНО ЗАПИСУЮ ПРИСЛІВНИКИ

1. Спиши прислівники і розбери їх за будовою. Прочитай і запам'ятай правило про написання прислівників з префіксами.

вперед

щороку

зліва

навесні

невідомо

Префікс — це частина слова. Його пишемо **разом** зі словом. Наприклад: **на**дворі, **в**літку, **з**ранку.
Прислівники **не вживаються** з прийменниками.

2. Відгадай загадки Родзинки. Спиши їх, розкривши дужки. Підкресли прислівники.

1. Формою круглий, (з)верху зелений, (у)середині червоний, (на)смак солодкий. **2.** (В)зимку, (в)літку, (на)весні (у)зеленому вбранні. **3.** (Що)ранку сходить, (у)день (по)небу ходить, а (в)вечері (за)обрій захопить.

3. Прочитай цікавий факт про Австралію. Випиши прислівники. Познач у них префікси.

В Австралії вперше замінили паперові гроші на пластикові. Спочатку це були купюри по десять доларів. Згодом усі інші купюри австралійського долара також почали виготовляти з тонкого пластику.

4. Розгляньте у групі подані зображення. Дайте відповіді на запитання Гаджика, подані на наступній сторінці.

1. Чим купюри відрізняються, а що в них подібне?
2. Чиї портрети зображають на купюрах? Чому?
3. Чи можна в наш час обійтися без купюр?
4. Поясніть, як розумієте вислови: «*розрахунок готівкою*», «*безготівковий розрахунок*».

5. Прочитай інформацію Родзинки, щоб перевірити, чи правильно ви міркували.

Готівка — це гроші. Розрахуватися готівкою — означає заплатити за товар чи послуги грошима. Безготівковий розрахунок здійснюється шляхом перерахунку коштів без наявних грошей. Наприклад банківською картою.

6. Який розрахунок, на твою думку, зручніший — готівкою чи безготівковий? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Спиши текст, розкривши дужки і вставивши пропущені букви. Підкресли **прислівники**.

(У)літку Катруся і Юрчик пр..їхали (в)перше (до)бабусі (в)с..ло. (У)с..лі (в)здовж вул..ці будиночки маленькі — хатами називаю..я. І (в)бабусі хата. (На)вколо хати росте садок, а (в)садку яблуні, груші, вишні. Ягоди і яблука ще (зо)всім з..лені, їсти їх не можна. Та зате скільки (по)всюди зат..шних куточків.

За Іваном Сенченком

УТВОРЮЮ ПРИСЛІВНИКИ

1. Допоможи Щebetунчикові утворити прислівники з префіксом **в-** від поданих слів. Запиши їх і познач **префікси**.

Середина, ніч, лівий, далина, дім.

2. Позмагайся із сусідом/сусідкою по парті: хто більше добере прислівників, які відповідають на питання **коли?** й починаються на **що-**. Запиши свої прислівники.

3. Допоможи Родзинці утворити прислівники з префіксом **з-** або **с-** від поданих слів. Запиши їх і познач префікс. Поясни, коли вживаємо префікс **с-**, а коли — **з-**.

Бік, ранок, край, правий, верх, перед.

4. Прочитай повідомлення Родзинки. Утвори прислівники від виділених слів і запиши. Із **двома** з утворених прислівників склади й запиши речення.

В Австралії є **незвичайна швидка** допомога. Це служба «Літаючий лікар». Вона надає **термінову невідкладну** допомогу жителям **віддалених** регіонів. Ця **спеціальна** служба часто рятує людям життя.

5. Родзинці цікаво, що тебе найбільше захопило або здивувало під час віртуальної подорожі Австралією. Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Гаджик хоче перевірити, що ти знаєш про прислівники. Дай відповіді на його запитання.

1. На які питання відповідають прислівники?

2. Що вони називають?

3. З якою частиною мови найчастіше пов'язані в мовленні?

4. Чи мають прислівники закінчення? Чому?

7. Утвори прислівники від поданих слів і запиши. Познач у них префікси. Із **трьома** з утворених слів склади і запиши речення.

День, зима, весна, рік, відомий, низ, вечір, перед, початок.

БУДУЮ РЕЧЕННЯ

ПРИГАДУЮ ЗНАННЯ ПРО РЕЧЕННЯ

1. Прочитай повідомлення Щебетунчика. Яких помилок він припустився? Спиши текст, виправивши ці помилки.

я віртуально побував у країні, де є Сахара чи знаєш ти, що таке Сахара це найбільша у світі пустеля вона розташована в Африці простягається на території одинадцяти країн найвища температура тут досягає плюс 50 градусів а вночі може опускатися до нуля градусів дощів у Сахарі майже не буває

2. Дізнайся назву країни, у якій побував Щебетунчик. Для цього випиши виділені в тексті про Сахару букви і прочитай їх **справа наліво**. Запиши назву країни і побудуй **звукову схему** цього слова.

3. Прочитай розповідь Щебетунчика про Єгипет. Що нового ти з неї дізнався/дізналася?

Єгипет — давня країна, що існує близько шести тисяч років. Дев'яносто п'ять відсотків території Єгипту займають пустелі. Там височіють єгипетські піраміди — гробниці фараонів. Столицею Єгипту є місто Каїр. Офіційна мова — арабська.

Через усю країну протікає єдина тут річка — Ніл. У ній водиться багато крокодилів. Сюди на зимівлю прилітають наші лелеки, чаплі, дикі гуси, качки.

4. Склади і запиши зі словом *Єгипет* **три** речення: питальне неокличне, розповідне окличне і спонукальне неокличне.

- 5. Щебетунчик познайомився з єгипетськими дітьми. Прочитай їхні імена. Чи доводилося тобі чути їх раніше?

Ахмéd

Шані

- 6. Прочитай, як звучать у Єгипті ввічливі слова. Поясни, які види речень є серед цих висловів.

Мáрхаба! — Вітаю!
Ма ассаляма́. — До побачення.

- 7. Розгляньте у групі світлини тварин. Як ви думаєте, яка з них була священною у Стародавньому Єгипті?

- 8. Прочитай текст. Переконайся, чи правильно ви думали.

Кішка була священною твариною у стародавніх єгиптян. Вона — берегиня домашнього затишку. Кішку вважали рівноправним членом сім'ї. Якщо в помешканні траплялася пожежа, то першою рятували кішку.

- 9. Як ти ставишся до тварин? Чи є тварини у твоєму домі? Напиши про це текст (3–4 речення).

- 10. Прочитай текст. Чи здогадуєшся, про кого в ньому йдеться? Запиши текст, уставивши пропущені слова і розділові знаки.

у Стародавньому Єгипті ... приручали водночас із конем кінь став трудівником і воїном, а ... — маленьким божком для єгиптян єгиптяни тримали ...

у своїх храмах, годували їх, уважно стежили за їхньою поведінкою а потім пояснювали цю поведінку як пророкування людської долі

Алла Коваль

РОЗПІЗНАЮ І БУДУЮ РЕЧЕННЯ РІЗНИХ ВИДІВ

1. Прочитайте із сусідом/сусідкою по парті діалог. Чи не траплялися з вами подібні історії? Поясніть, чому в реченнях стоять коми. Перевірте себе за правилом.

— Данилку, прочитай складені вдома речення.

— Ірино Петрівно, чи будете мене сварити за невиконане домашнє завдання?

— А чому ж ти його не виконав?

— Забув, Ірино Петрівно.

— Погано, Даниле, що в тебе така коротка пам'ять.

Слово або сполучення слів, яке називає того, до кого звертається мовець, є **звертанням**. На письмі **звертання** виділяють **комами** або **знаком оклику**.

2. Прочитай текст. Випиши **питальне** речення, **відповідь** на нього і **спонукальне** речення. Перебудуй кожне з них так, щоб у ньому було **звертання**, і запиши.

Чи знаєш ти, хто винайшов папір і чорнило для письма? Це були єгиптяни. Писали вони ієрогліфами. При дворі фараона, у храмах були школи писарів. Там школярі заучували

ієрогліфи, читали тексти й виконували письмові вправи. Тексти для письма здебільшого були повчальні. Одне з найвідоміших повчань звучить так: «Зверни ж серце твоє до книжок, немає нічого вищого за книжку».

3. Прочитай повідомлення Щебетунчика. Постав **три** запитання за його змістом і запиши.

Тобі, звісно, відомо, що у році 365 днів, а доба складається з 24 годин. А першими використувати таку систему літочислення додумалися єгиптяни.

4. Який день календаря для тебе найважливіший або найбільш очікуваний? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

5. Прочитай текст. Постав **запитання** до кожного абзацу і запиши. Розбери за **будовою** виділені слова.

Першу ручку винайшли у Стародавньому Єгипті. У мідному стержні містилася **тоненька** тростинка, наповнена темною рідиною. Рідина текла вниз по тростинці до її **загостреного** кінця і залишала темний слід.

Згодом почали писати розщепленим гусячим пером. Потім його замінили на сталеве.

У сучасної кулькової ручки перо замінене кулькою — маленькою і міцною. Кулька весь час змащується пастою і, ковзаючи по паперу, залишає **слід**.

Але, хоч би як змінювалася **ручка**, вона завжди залишалася ручкою — тим, що ми тримаємо в руці.

З етимологічного словника

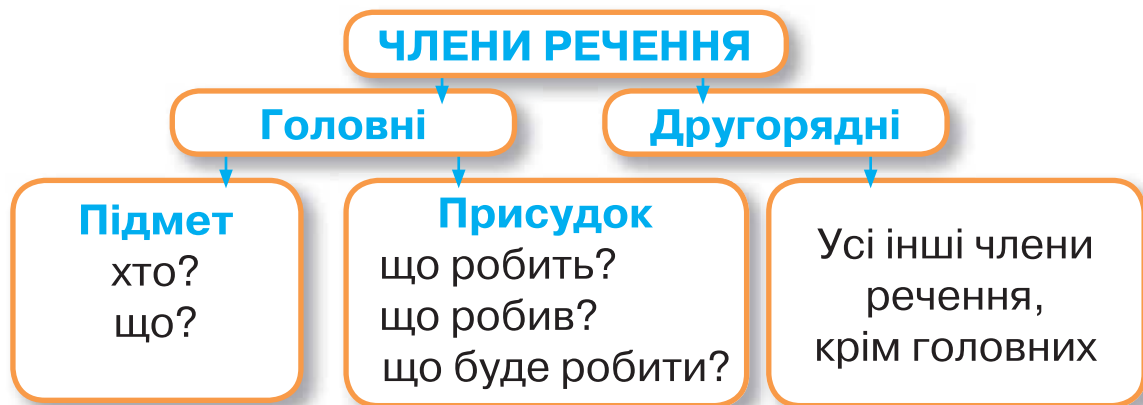

ВИЗНАЧАЮ ГОЛОВНІ І ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

1. Допоможіть Щебетунчикові визначити **головні члени** в поданих реченнях. Пригадайте, що таке **підмет** і **присудок**. Перевірте себе за таблицею.

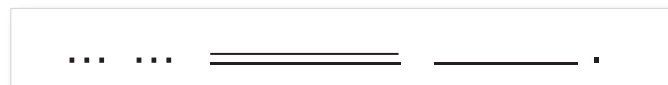
У пустелях Єгипту живуть бедуїни. Назва цього народу перекладається як жителі пустелі.

2. Спиши речення з попереднього завдання. Підкресли в них **підмет** однією лінією, а **присудок** — двома.

3. Прочитайте текст. Знайдіть **три** речення, які мають будову, подану на схемі. Випишіть їх і позначте **головні члени**.

Ніл єгиптяни вважають джерелом життя в безводній пустелі. Ця велика річка оживила пустелю. У Єгипті рідко бувають опади. А над Нілом часто йдуть дощі. Навіть улітку в Сахарі річка не пересихає.

На берегах Нілу живуть єгиптяни. Селяни на цих землях розводять верблюдів, овець, коней. Збирають по три врожаї на рік.

4. Розгляньте світлину. Чи знаєте, що на ній зображено? Прочитайте текст, щоб перевірити свої здогади.

Поблизу столиці Єгипту — Каїра — височіє піраміда Хеопса. Її назва походить від імені похованого в ній фараона. Ця піраміда вважається найбільшою кам'яною спорудою у світі. Вона складається з великих кам'яних брил, які лежать нічим не скріплені.

Науковці припускають, що на будівництво піраміди Хеопса пішло 2300000 кам'яних брил. Кожна з них важить близько двох з половиною тонн. Будувало цю піраміду більш як 100000 людей понад 20 років.

5. Уяви, що ти маєш можливість обрати одну з екскурсій по Єгипту: **1)** подорожувати на теплоході по Нілу; **2)** відвідати єгипетську піраміду. Напиши текст про свій вибір (3–4 речення).

6. Спиши повідомлення Щебетунчика. У виділених реченнях познач **головні** і **другорядні** члени.

Узбережжя Єгипту омивають води Червоного моря. Воно вважається найсолонішим морем у світі. Вода в Червоному морі кришталево чиста.

Багатство підводного світу Червоного моря вражає. Різнобарвні корали, морські їжаки, всіляких форм і кольорів риби захоплюють. Драйвери з усього світу приїждять сюди. Вони милуються неповторною красою морського дна.

ВСТАНОВЛЮЮ ЗВ'ЯЗОК СЛІВ У РЕЧЕННІ

1. Прочитай слова, пов'язані з країною, якою віртуально подорожувала Читалочка. Склади назву цієї країни з виділених букв. Знайди цю країну на карті.

пустеля

кактуси

солончаки

фініки

оазиси

2. Прочитай повідомлення Читалочки про Туніс. Про що ти дізнаєшся вперше?

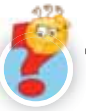
Найменша країна північної Африки — Туніс. Її столиця має таку саму назву.

Природа Тунісу дивує різноманітністю. На півдні простягається безкрая пустеля. Тут є соляні озера. Зрідка трапляються зелені оазиси. На півночі країни височіють гори. На сході розкинулося лагідне узбережжя Середземного моря.

3. Випиши з тексту про Туніс виділені речення. Підкресли головні члени.

4. Допоможи Гаджикові дати відповіді на подані запитання. Перевір себе за правилом.

1. Що становить основу речення? **2.** Чи можна основу речення назвати словосполученням?

Підмет і присудок становлять граматичну основу речення.

Інші пов'язані між собою слова утворюють словосполучення. Наприклад: *цікава подорож, читаю книжку.*

5. Спиши речення. Підкресли їхні **граматичні основи**. Випиши словосполучення з цих речень за зразком.

Зразок: країна (яка?) найменша.

У Тунісі працює легке метро. Так називається наземний рейковий транспорт у столиці.

6. Що ти знаєш про метро? Чи доводилося тобі їздити в метро? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Читалочка познайомилася з туніськими школярами. Прочитай і запиши їхні імена, поділяючи на склади для переносу.

Амі́ра

Анва́р

8. Офіційна мова в Тунісі така сама, як у Єгипті. Пригадай, яка це мова. Знайди і прочитай на с. 49, як звучать цією мовою подані ввічливі вислови.

Вітаю!

До побачення.

9. Склади речення про свою рідну мову і запиши. Випиши з нього **словосполучення**, поставивши питання від головного слова до залежного.

10. Спиши текст. Підкресли в реченнях **граматичну основу**. Випиши **словосполучення** з виділеного речення.

Соляні озера в пустелі називаються солончками. Вода в них з'являється під час зимових дощів. А влітку вони висихають.

Із солі й піску на озерах утворюються кристали. Кристали у формі бутона називають трояндами пустелі.

СПОСТЕРІГАЮ ЗА ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ РЕЧЕННЯ

1. Спиши речення. Познач головні і другорядні члени.

1. З вирію повертаються птахи.
2. З вирію повертаються лелеки, журавлі, ластівки.

Проведи дослідження!

1. У якому реченні є слова, що перелічуються?
2. На яке питання вони відповідають?
3. З яким словом пов'язані?
4. Якими членами речення є ці слова?
5. Зроби висновок, скільки підметів у цьому реченні.
6. Прочитай і запам'ятай правило про такі члени речення.

Члени речення, які **відносяться до того самого слова** і відповідають **на те саме питання**, називаються **однорідними членами** речення. Однорідними можуть бути підмети, присудки і другорядні члени.

Якщо однорідні члени речення вимовляються з перелічувальною інтонацією, то на письмі між ними ставимо **кому**. Наприклад: *У **садах, лісах, парках** щебечуть пташки.*

2. Прочитай повідомлення. Випиши речення з **однорідними** членами. Познач головні і другорядні члени.

На приморських рівнинах Середземного моря жителі Тунісу займаються сільським господарством. На полях селяни вирощують пшеницю, ячмінь, цукрові буряки. У садах ростуть оливки, цитрусові, фініки, виноград.

3. Розгляньте фотоколаж рослин, які поширені в Тунісі. Розкажіть, що ви знаєте про них.

4. Пригадай, які рослини є в українських лісах, садах, на полях. Напиши про це текст (3–4 речення).

5. Прочитай текст. Знайди речення з однорідними членами. Випиши за зразком однорідні члени разом зі словом, з яким вони пов'язані.

Зразок: Діти (що робили?) купалися, засмагали, розважалися.

У Тунісі росте кактус опунція. Його плоди смачні, корисні. Смак стиглих плодів залежить від сорту. Він буває схожий на полуницю, кавун, диню, інжир, банани, ківі, цитрусові. Плоди опунції їдять сирими, вареними, смаженими. З них готують джеми, варення.

6. Прочитай текст. Випиши речення з однорідними членами. Познач їх. Розбери за **будовою** виділені слова.

У Тунісі ростуть високі, могутні пальми. Усі вони — фінікові. Саме туніські фініки вважаються найкращими, **найсмачнішими** у світі. Ці плоди дуже корисні. Вони нормалізують роботу серця, нирок, печінки.

З листя фінікової пальми тунісці плетуть кошики, меблі, килими. Гіллям покривають дахи **будинків**.

СКЛАДАЮ РЕЧЕННЯ З ОДНОРІДНИМИ ЧЛЕНАМИ

1. Спиши прислів'я. Поясни їх значення. Познач **однорідні члени** в реченнях.

1. Навчання і труд поряд ідуть.
2. Мудрим ніхто не вродився, а навчився.
3. Навчання — праця нелегка, але потрібна.

Проведи дослідження!

1. Що стоїть між однорідними членами в кожному реченні?
2. Перед якими словами стоїть кома?
3. Зроби висновок, як можуть поєднуватись однорідні члени речення. Перевір себе за правилом.

Однорідні члени речення можуть поєднуватися за допомогою слів **і (й), а, але** та ін. Ці слова — **сполучники**.

Між двома однорідними членами перед сполучником **і (й)** кому не ставимо. Перед сполучниками **а, але** кому ставимо **завжди**.

2. Доповни речення однорідними членами і запиши. Познач однорідні члени. Поясни, як вони поєднані в кожному реченні.

1. Зимою сонце світить, але не ...
2. Весна птахів не проводить, а ...
3. У зоопарку діти побачили ...

3. Спиши речення, додавши пропущені сполучники **і, де** потрібно, коми.

1. Не перо пише ... розум. 2. Біда помучить ... научить. 3. Справжній друг завжди допоможе ... виручить.

4. Прочитай текст про країну, якою віртуально подорожувала Родзинка. Випиши речення з **однорідними членами** і познач їх. Поясни, як поєднані однорідні члени.

Це велика і багата **к**раїна. За площею вона займає **а** друге місце у світі. Її територію омивають Тихий, Атл**н**тичний і Північний Льодовитий оке**а**ни. У південних провінціях клімат теплий, лагідний. На півночі країни приро**д**а сувора, але красив**а**. Ця країна — батьківщина хокею.

5. Утвори назву країни з виділених у тексті букв. Склади речення про цю країну з однорідними членами і запиши.

6. Родзинка познайомилася з канадськими школярами. Прочитай їхні імена. Побудуй звукові схеми цих слів.

Е́ндрю

Дже́сіка

7. Родзинка дізналася, що в Канаді дві офіційні мови. Прочитай, як звучать слова ввічливості цими мовами. Чи здогадаєшся, які це мови?

Бонжур. Мерсі. Оревуар.

Хелоу. Сенк'ю. Гудбай.

8. Прочитай інформацію Ендрю про його улюблений вид спорту. Зачитай речення, у яких є **однорідні члени**. Поясни, як вони пов'язані.

Хокей із шайбою виник у Канаді. Тутешній клімат і природа створили прекрасні умови для цієї гри. Адже в Канаді багато річок, озер, які замерзають узимку. А зими тут довгі й холодні.

9. Напиши текст про своє ставлення до хокею або іншого виду спорту, який тобі подобається (3–4 речення).

10. Спиши текст, уставивши пропущені орфограми. Знайди речення з **однорідними членами**. Познач їх.

Одного літн..ого дня Ярик із друзями й батьками поїхав до лісового оз..ра. Воно було гарнюще, але засмічене. Діти шв..денько поприбирали і почали розважатися. Зненацька неподалік вони почули жахливий рик і стогін. Друзі пішли туди і побачили страшне страховисько, обвішане пляшками й обгортками.

За Ларисою Ніцой

ЗАСТОСОВУЮ ЗНАННЯ ПРО РЕЧЕННЯ

1. Розгляньте у групі світлину. Чи впізнаєте ви цю тварину? Прочитайте текст про неї. Що нового дізналися з нього?

Тваринним символом Канади вважається бобер. Бобрів тут живе більш як п'ятнадцять мільйонів. Це великі водні гризуни з водонепроникним хутром.

Бобри справжні архітектори. Житло своє облаштовують біля самої води. Вихід із норі неодмінно ховають під водою.

2. Спиши **перше** речення з тексту про бобрів. Познач його **граматичну основу**. Випиши **словосполучення** з цього речення.

3. Знайди в тексті про бобрів речення з числівником. Побудуй за його змістом **питальне** речення і запиши.

4. Прочитай текст. Придумай заголовок. Запиши текст і заголовок. Познач **граматичні основи** речень. Визнач, яке речення відповідає поданій схемі.

... _____ ... _____ ...

Біля містечка Черчилл водяться білі ведмеді. Нерідко вони сміливо заходять у місто. Мешканці міста ставляться до цих тварин з любов'ю, але з осторогою.

5. Прочитай текст. Випиши речення з **однорідними членами**. Поясни, як вони поєднані.

До холодного клімату Канади добре пристосувалися вівцебики. Це присадкуваті, волохаті тварини завбільшки з поні. Гуртом вівцебики мужньо обороняються від ворогів. Вони не тікають, а стають у коло рогами до нападників.

6. Який із текстів про тварин Канади зацікавив тебе найбільше? Чому? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Спиши текст, розкривши дужки. Випиши **словосполучення** з виділеного речення.

У Канаді є знаменитий Ніагарський водоспа(д,т). Він ро(з,с)ташований на річці Ніагара. Його в(е,и)-сота порівняно нев(е,и)лика, зате ш(е,и)рина аж 790 метрів. Кожну с(е,и)кунду з в(е,и)соти 57 метрів спадає 3160 тонн води.

Під час сильних морозів водоспа(д,т) інколи зам(е,и)рзає. Таке за період спостереження траплялося тричі: у 1848, 1912 і 2014 роках.

ЗАСТОСОВУЮ ЗНАННЯ ПРО ТЕКСТ

ПРИГАДУЮ БУДОВУ ТЕКСТУ

1. Прочитай текст. Поясни, чи правильно він побудований.

Тепер це свято урочисто відзначають кожної другої неділі травня.

На її клопотання 1914 року в США* встановили свято День матері. Невдовзі його узаконило чимало країн.

У цього свята давня й цікава історія. Пов'язана вона з долею американки Анни Джервіс, яка рано втратила матір.

*США — скорочена назва країни Сполучені Штати Америки. Цю країну ще називають — Америка.

2. Пригадайте у групі, що ви знаєте про будову тексту. Перевірте себе за правилом.

Текст має таку **будову**: зачин, основна частина, кінцівка.

3. Спиши текст про День матері, розташувавши його частини у правильній послідовності.

4. Чи святкують День матері у твоїй родині? Як ти ставишся до цього свята? Напиши про це текст (3–4 речення).

5. Прочитай повідомлення Гаджика про Америку. Знайди в ньому зачин, основну частину і кінцівку. Спиши **основну частину**. Підкресли **власні** назви.

На материку Північна Америка розташована країна Сполучені Штати Америки. Таку назву вона дістала тому, що об'єднує п'ятдесят штатів.

Столицею країни є місто Вашингтон. Воно назване на честь першого президента — Джорджа Вашингтона. Тут розміщена резиденція президента США — Білий дім.

Сполучені Штати Америки — одна з наймогутніших і найрозвинутіших країн у світі.

6. Прочитай імена американських друзів Гаджика. Запиши їх, поділяючи на склади для переносу.

Олі́вія

Майкл

7. В Америці більшість населення розмовляє англійською мовою. Пригадайте, як звучать цією мовою подані слова ввічливості.

Привіт! Будь ласка. До побачення. Дякую.

8. Склади з поданих частин текст про ще одне свято.

В Україні його почали відзначати з 2017 року. Цей день святкують у третю неділю вересня. Люди проводять його разом із сім'єю і друзями. Програма свята зазвичай насичена розвагами, флешмобами, концертами.

Одне з найпопулярніших в Америці свят — День подяки.

Мета цього свята — нагадати людям, що вони повинні цінувати те, що мають. І дякувати за це близьким, рідним, природі, Богам.

9. Чи знав/знала ти раніше про це свято? Розкажи, кому ти хотів би/хотіла б висловити подяку. За що саме?

10. Спиши текст про День подяки, розташувавши його частини у правильній послідовності. Встав пропущені орфограми.

ВИЗНАЧАЮ ТЕМУ І МЕТУ ТЕКСТУ

1. Прочитай текст. Про що ти дізнаєшся вперше?

Корінне населення Америки — індіанці. Таку назву їм дав іспанський мореплавець Христофор Колумб.

Це він у пошуках морського шляху до Індії відкрив новий материк. Проте не знав цього. Тож вважав, що відкрита ним земля є Індією. А місцеве населення — індіанцями.

Індіанців у сучасній Америці залишилося небагато.

2. Допоможи Гаджикові визначити **тему** і **мету** тексту з попереднього завдання. Скористайся правилом.

У кожному тексті **про щось повідомляється**. Це його **тема**.

Кожний текст **для чогось створений**. Це його **мета**.

3. Прочитай заголовки до тексту про індіанців. Поясни, який із них виражає **тему** тексту, а який — **мету**.

Корінне населення
Америци

Як виникла назва
«індіанці»

4. Запиши заголовок, який тобі більше подобається (або придумай свій), і текст про індіанців. Підкресли **приметники** хвилястою лінією.

5. Прочитай текст. Визнач його **тему** і **мету**. Добери заголовок. Поясни, що він виражає — тему чи мету тексту.

Христофор Колумб перший перетнув Атлантичний океан і досяг берегів нової землі. Його вважають

відкривачем Америки. Хоча сам мореплавець був переконаний, що відкрив шлях до Індії.

Континент Америка дістав свою назву від імені італійського мореплавця Америґо Веспуччі. Він здійснив експедицію до берегів цього континенту пізніше за Колумба. Але був упевнений, що це новий континент, і переконував у цьому інших.

6. Як ти вважаєш, чи справедливо Америку назвали на честь Америґо Веспуччі? Як би ти назвав/назвала цей континент? Напиши про це текст (3–4 речення).

7. Прочитай текст. Визнач його **тему** і **мету**. Спиши **першу** частину тексту. Підкресли **іменники**. Познач їх **відмінок**.

У Сполучених Штатах Америки росте найвище дерево на Землі — секвоя. Висота його сягає 110 метрів. Живуть секвої понад 3000 років.

На пеньку спиляного дерева може поміститися 16 танцювальних пар і оркестр. Якщо дерево падає і перегороджує дорогу, то його не прибирають. У ньому роблять тунель, яким їздять автомобілі.

8. Прочитай текст і добери заголовок. Запиши заголовок і текст, розкривши дужки. Числа записуй словами.

В (У,у)країні на (З,з)акарпатті колись росли гігантські секвої. Їх зрізали. А на тому місці висадили нові саджанці цих д(е,и)рев. Зараз це в(е,и)ликі секвої, але тільки в д(е,и)тячому віці. Їхня в(е,и)сота — бли(з,с)ько 50 метрів, а діаметр стовбура — до 130 сантиметрів.

СКЛАДАЮ ПЛАН ТЕКСТУ

1. Розглянь світлини. Що на них зображено? Як ти думаєш, що об'єднає ці предмети? Перевір відповідь на це запитання за заголовком наступного тексту.

2. Прочитай повідомлення Гаджика про предмети, зображені на світлинах. Скільки частин має цей текст? Склади і запиши його **план**.

Винаходи американців

Найпершу у світі машину для прання білизни створив американський винахідник Джеймс Кінг. Вона була з ручним приводом. Сучасні пральні машини — автоматизовані. Вони здійснюють прання за встановленою програмою.

Відому всім комп'ютерну мишу винайшов американець Дуглас Енгельбарт. Перша миша складалася з дерев'яного кубика на коліщатах з однією кнопкою. Її довгий провід нагадував хвіст миші.

Американець Мартін Купер створив перший мобільний телефон. Він важив понад кілограм. Ні дисплея, ні додаткових функцій не було. Тепер цей апарат важить близько ста грамів і дає змогу телефонувати, слухати музику, фотографувати. Цей пристрій уже став звичним кишеньковим комп'ютером.

3. Перекажи текст за складеним планом.

4. Прочитай текст. Поділи його на частини. Спиши текст. Кожну частину пиши з **абзацу**. Можеш скористатися правилом.

Більш як сто років тому в Америці знайшли золото. Почалася «золота лихоманка». Мало не вся Америка кинулася шукати золото. У селищі золотошукачів жив хороший кравець. Якимось до нього звернувся один із мешканців селища. Він попросив пошити міцні штани, щоб у кишені можна було насипати побільше золотого піску. На другий день штани були готові. Кишені для міцності кравець прошив шкірою, а по кутиках набив заклепки. Це були перші джинси.

За Марком Беденком

Текст можна поділити на частини — **абзаци**. Абзац містить одне або кілька речень, пов'язаних між собою за змістом.

Кожний абзац починаємо писати з **нового** рядка.

5. Склади **план** тексту про перші джинси з **питальних** речень і запиши.

6. Прочитай інформацію Гаджика. Як ти гадаєш, чи правильно роблять американці?

Американці дуже цінують те, що людина зробила своїми руками. Навіть якщо виріб не дуже досконалий.

7. Що ти вмієш робити своїми руками? Напиши про це текст (3–4 речення).

8. Прочитай текст. Склади його **план** і запиши. Спиши **останній** абзац тексту, розкривши дужки. Підкресли **дієслова** двома лініями.

Якось хлопчик Шуша надумав літати. «Усі літають. Птахи — у небі, діти — у снах. А я?» Шуша знав: щоб літати, треба або мати крила, або заснути. До ночі ще було далеченько, тож Шуша вирішив змайструвати собі крила.

Копирсався він довгенько, але крила вийшли чудові! Наче справжні! Тоді Шуша поліз до своєї скриньки і знайшов окуляри. Бо летіти без окулярів — це неправильно. Обов'язково щось потрапить в око.

Шуша спеціальними н(е,и)тками пр(е,и)кріпив крила, надів окуляри і (з,с)пробував зл(е,и)тіти. Та йому (не)вдалося. Натомість добре вдавалися стр(е,и)бки! І Шуша почав стр(е,и)бати.

За Ларисою Денисенко

РОЗРІЗНЯЮ РІЗНОВИДИ ТЕКСТІВ

1. Прочитай тексти. Визнач, який із них є **розповіддю**, який — **описом**, а який — **міркуванням**.

Чому соняшники так називаються? Напевно, вони запозичили свою назву в сонця. Адже ці квіти дуже схожі на нього і кольором, і формою. А ще соняшники завжди повертають свої голівки до сонця. Вони — ніби його діти.

Велика квітка соняшника нагадує жовтогаряче сонце. Стоять ці рослини на високих міцних стеблах. Їхні листки темно-зелені й цупкі. Великі круглі квіти обрамлені золотими пелюстками. А середина вкрита дрібними жовтими квіточками.

Іспанці привезли соняшник у Європу як дивовижну квітку. У 1510 році соняшник посіяли у Мадридському ботанічному саду серед інших квітів і милувалися ним. Квітка увійшла в моду спочатку в Іспанії, а згодом і в інших країнах Європи.

2. Який текст про соняшник тобі найбільше сподобався? Добери до нього заголовок. Запиши заголовок і текст. Підкресли речення з **однорідними членами**.

3. Прочитай повідомлення про країну, якою віртуально подорожувала Читалочка. Визнач **тип** цього тексту.

Мексика — американська країна з жаркими пустелями, високими горами, найпотужнішими землетрусами. Столиця Мексики — місто Мехіко. Воно найбільше на всьому американському континенті.

Мексика — батьківщина шоколаду, гострого перцю, **п'ончо***. Рослинним символом Мексики є кактус.

***П'ОНЧО** — верхній одяг із прямокутного шматка тканини, що має виріз для голови.

4. Що ти дізнався/дізналася про Мексику? Напиши про це текст (3–4 речення).

5. Прочитай імена мексиканських друзів Читалочки. Побудуй звукові схеми цих слів.

Матео

Ізабелль

6. Прочитайте у класі ввічливі слова, які вживають мексиканці. Чи здогадуєтесь, якою мовою вони розмовляють?

Óла! — Привіт! Адьйос. — До побачення.

7. Прочитай текст, щоб перевірити свій здогад. Визнач **тип** цього тексту.

Офіційна мова в Мексиці — іспанська. Річ у тому, що після відкриття Америки Христофором Колумбом сюди переселилося багато іспанців. Тут вони одружувалися, засновували міста. Тому офіційною в Мексиці стала їхня мова.

8. Прочитай текст. Спиши **другий** абзац. Підкресли **орфограми** у виділеному реченні.

Картоплю в Європу завезли з Америки. Англійський мореплавець дав її королівському садівникові.

Садівник посадив картоплю. **Спочатку вирости кущики, потім на них з'явилися білі квіточки, а згодом — зелені ягідки.** Спробував садівник листя і ягоди — вони були несмачні. Тоді він вирішив вирвати рослини з корінням і спалити. Багаття вже догорало. Ненароком садівник наступив на картоплину, що викотилася з вогню. Відчув аромат печеної картоплі й відкусив білий шматочок. Смачно! Багаття загасили і зібрали бульби, які вціліли. А навесні посадили знов.

БУДУЮ ТЕКСТ-ОПИС

1. Розглянь світлини овочів. Як ти думаєш, що їх об'єднує?

2. Прочитай текст, щоб перевірити свою думку. Визнач **тип** цього тексту.

В Україні вирощують кукурудзу, квасолю, помідори, кабачки, гарбузи. Ми вважаємо їх українськими овочами. Але це не так. Батьківщиною цих рослин є Мексика. До Європи їх завезли іспанські мореплавці.

3. Прочитай текст. Визнач його **тип**. Чи здогадуєшся, про яку рослину йдеться в тексті? Запиши в заголовку її назву і спиши текст, уставивши пропущені орфограми.

Це культурна пол..ова рослина з міцним, прямим, в..соким ст..блом. Л..стки довгі, темно-з..лені, розміщені на ст..блі поч..ргово. Плід — видовжений качан із жовтими або білими з..рнятами.

4. Склади **опис** одного з овочів, завезених із Мексики, і запиши.

5. Прочитай опис зовнішності мексиканців. Визнач, чи мексиканський хлопчик зображений на світліні.

Мексиканці мають смагляву шкіру. У них густе чорне як смола волосся. Зазвичай воно трохи хвилясте. На смуглому обличчі — виразні чорні очі.

6. Опиши когось зі своїх однокласників/однокласниць, не називаючи його/її імені. Зачитай свій опис, нехай клас відгадає, хто це.

7. Прочитай текст. Визнач його тип. Що нового ти з нього дізнався/дізналася?

Мексика є батьківщиною найменшої породи собак — чихуахуа.

Ці собачки мають коротке тіло, круглу голову з трохи загостреною мордочкою. Вуха у них стоячі, очі великі, круглі, темного кольору.

Хвіст піднятий догори і злегка заокруглений до спини. Чихуахуа бувають довгошерсті та гладкошерсті, різних кольорів і відтінків. Ці собачки розумні, спритні, сміливі. Вони дуже віддані своїм господарям.

8. Випиши з тексту попереднього завдання **опис** собачки. У виділеному реченні підкресли **іменники**. Познач над кожним його **відмінок**.

БУДУЮ ТЕКСТ-МІРКУВАННЯ

1. Прочитай текст. Визнач його тип.

Появі жувальної гумки ми маємо завдячувати мексиканцям. Це вони любили жувати застиглий сік хвойних дерев. А переселенці з Європи перейняли цю звичку. Але вдосконалили жувальну гумку, змішавши смолу хвойних дерев із бджолиним воском. Тепер жуйку вживають у різних куточках світу. І склад її змінився. Та батьківщиною жувальної гумки все ж є Мексика.

2. Пригадай будову тексту-міркування. Перевір себе за правилом.

Текст-міркування має **твердження, доведення і висновок.**

3. Знайди в тексті про жувальну гумку **твердження, доведення і висновок.** Спиши текст. Кожну частину пиши з абзацу.

4. Побудуй текст-міркування за **одним** із поданих тверджень, вибравши з рамок відповідне доведення. **Висновок** придумай самостійно.

Твердження: 1. Жувальна гумка корисна.

2. Жувальна гумка шкідлива.

У людей, які зловживають нею, можуть виникнути захворювання зубів і ясен. Якщо гумку жувати довго, виділяється забагато шлункового соку. Це спричиняє шлункові хвороби.

Вона видаляє залишки їжі з поверхні зубів. Також сприяє виділенню шлункового соку і покращує травлення. Однак усе це стосується лише перших 10–15 хвилин після прийому їжі.

5. Як ти ставишся до жувальної гумки? Чи варто, на твою думку, її вживати? Що порадиш любителям цього продукту? Напиши про це текст (3–4 речення).

6. Прочитай повідомлення Читалочки. Визнач **тип** цього тексту. Придумай **заголовок**.

Чому мексиканським школярам один день на рік дозволяють несамоовито кричати? Тому що це день крику — національне свято Мексики. Воно виникло, коли країна стала незалежною. Люди почули радісну звістку і почали кричати. Відтоді цього дня мексиканці збираються на шкільних подвір'ях, майданах і кричать, хто як і скільки хоче. До цих галасливих компаній долучаються міністри і навіть президент. Усім мексиканцям подобається це свято, особливо школярам.

7. Знайди твердження, доведення і висновки у тексті з попереднього завдання. Запиши **заголовок** і текст. Кожну частину тексту пиши з абзацу. Підкресли **іменники** в останньому реченні. Познач їхній **відмінок**.

СКЛАДАЮ ЕСЕ

1. Прочитай повідомлення про країну, якою віртуально подорожував Щебетунчик. Визнач **тип** цього тексту.

Бразилію називають життєрадісною країною. Бразильці й справді дуже веселі, емоційні, запальні. Найбільше їхнє захоплення — футбол. Цей вид спорту люблять не тільки чоловіки, а й жінки.

Конкурувати з футболом у бразильців може тільки самба. Це найпопулярніший у Бразилії танець. А прославилася самба завдяки бразильським карнавалам.

Бразильський карнавал — одне з найвідоміших шоу у світі. Він проходить щороку в місті Ріо-де-Жанейро і триває чотири дні і чотири ночі. На бразильському карнавалі танцюють усі!

2. Спиши з тексту про Бразилію **абзац**, який тобі найбільше сподобався. Підкресли **прикметники**.

3. Прочитай текст про мрію Щебетунчика. Визнач, що він написав — **розповідь, опис, міркування** чи **есе**. Можеш скористатися правилом.

Я мрію потрапити в Бразилію на карнавал. Адже там так цікаво! Тільки зараз це неможливо. Та коли стану дорослим, неодмінно відвідаю Ріо-де-Жанейро. Навчуся танцювати самбу і приєднаюся до танцюристів. Це буде класно!

Текст, у якому висловлено **розмірковування (думки автора)** про якийсь предмет, подію, вчинок, власні почуття, бажання, називають **есе**.

4. Яке в тебе є бажання або мрія? Напиши про це **есе**. Розпочни із заголовка.

5. Прочитай імена бразильських друзів Щебетунчика. Побудуй звукові схеми цих слів.

Джу́лія

Габрі́ель

6. Бразильці розмовляють португальською мовою. Прочитай, як звучать ввічливі слова цією мовою.

Óла! — Привіт!

Обріга́до. — Дякую.

Пор фаво́р. — Будь ласка.

Ча́о. — До побачення.

7. Прочитай інформацію про бразильців. Що нового ти дізнався/дізналася про них?

- Бразильці — великі патріоти своєї країни. Кожний із них обов'язково має футболку, на якій написано «Brasil» або зображено прапор країни.

- Мешканці Бразилії дбайливо ставляться до всіх членів своєї сім'ї. Підтримують родинні стосунки навіть із дуже далекими родичами.

- Поспішати в Бразилії не люблять. Запізнення тут — звична річ. Навіть телевізійні новини в цій країні починаються на 10–15 хвилин пізніше.

8. Які риси характеру бразильців тобі подобаються, а які — ні? Поясни чому. Яку рису ти хотів би/хотіла б запозичити для себе? Напиши про це **есе**.

РОЗРІЗНЯЮ СТИЛІ ТЕКСТІВ

1. Прочитай тексти. Визнач, до яких **стилів** вони належать. Можеш скористатися підказкою Гаджика.

- Амазонка — найдовша у світі річка. Протяжність її становить 6992 кілометри. Розташована Амазонка на материку Південна Америка. Тече з заходу на схід, неподалік екватора. Впадає в Атлантичний океан.

- Через Бразилію протікає найбільша у світі річка — Амазонка. Люди досі не змогли приборкати її. На ній не збудовано жодного моста. Адже в сезон дощів рівень води в Амазонці підвищується на 20 метрів.

Тексти бувають різних стилів: **художнього, науково-популярного, ділового, розмовного.**

2. Спиши з попереднього завдання **науково-популярний** текст. Спочатку добери заголовок.

3. Напиши **художній** текст про зображену на світлині рослину за поданим початком. Скористайся довідкою.

В Амазонці росте латаття Вікторія регія.

Довідка: *листок до 2 метрів у діаметрі; цвіте раз на рік усього 3 дні; квітка змінює свій колір від білого до рожевого або фіолетового.*

4. Прочитай повідомлення. Визнач, до якого стилю належать ці тексти. Яке оголошення тебе зацікавило? Чому?

5. Уяви, що в тебе є ролики, з яких ти вже виріс/виросла. Батьки дозволили тобі їх комусь віддати. Напиши **оголошення** про свою пропозицію.

6. Прочитай текст. Визнач його **стиль**. Спиши текст, уставивши пропущені орфограми.

Столиц..ю Бразилії є місто Бразилія. Найбільші бразильські міста — Сан-Паулу і Ріо-де-Жанейро. У Ріо-де-Жанейро на в..ршині гори Корковаду встановлена стáтуя Ісуса Христа. В..сота статуї майже 40 метрів. Статуя Христос-Спаситель є одним із с(е,и)ми нових чуде(с,з) світу.

ЗАСТОСОВУЮ ВИВЧЕНЕ

ЗАСТОСОВУЮ ЗНАННЯ З МОВИ

1. Розгадай ребус Родзинки. Запиши слово-відгадку. Добери й запиши **по три іменники, прикметники і дієслова**, пов'язані з цим словом.

2. Допоможи Гаджикові скласти речення зі словом-відгадкою. Запиши його. Познач **головні і другорядні** члени.

3. Прочитай уривок з вірша. Розкажи, де і як ти проводиш літні канікули. Випиши **дієслова**. Зміни їх за **часами** й запиши.

Канікули, канікули,
канікули у школі!

А що таке канікули?

Це — літні дні барвисті,
це час, коли нам ніколи
хоча б на мить присісти...

Це час у річці хлюпатисьь,
підсмажувати спіни

і зранку в лузі слухати

тонку струну бджолину...

Анатолій Костецький

4. Прочитай вірш — і дізнаєшся, де збирається провести канікули Родзинка. Розбери **усно** виділені слова як **частини мови**.

У **селі** в бабусі все мені цікаве,
все мене гукає, все на мене жде:
квіти, берег річки і зелені трави...
Навіть на дорозі кошеня **руде**.

Ганна Чубач

- 5. Прочитай про плани Щебетунчика на літо. Добери **заголовок** до тексту. Запиши заголовок і текст, уставивши пропущені орфограми.

З нетерпінням **чекаю** екскурсії до зоопарку. Мрію побачити жового слона й носорога. Зробити селфі біля жирафа і потішних мавпочок. Спостерігати за купаєм у басейні товстелезного бегемота.

- 6. Розбери **усно** як **частину мови** слово, виділене в тексті попереднього завдання.
- 7. Прочитай рекламний плакат. Склади і запиши речення з **однорідними членами**, використовуючи слова з плаката.

- 8. Які в тебе плани на літні канікули? Де мрієш побувати? Що хочеш зробити? Напиши про це текст (3–4 речення).
- 9. Друзі висловили тобі побажання. Прочитай його.

**Наша подорож у початковій школі закінчується.
Та попереду в тебе ще все життя.
Читай, спілкуйся українською мовою!
Зростає розумним/розумною,
успішним/успішною і щасливим/щасливою!**

ЗМІСТ

Пригадую числівники	3
Досліджую займенник	10
Дізнаюся більше про дієслово	21
Досліджую прислівник	40
Будую речення	48
Застосовую знання про текст	62
Застосовую вивчене	78

Навчальне видання

ПОНОМАРЬОВА Катерина Іванівна

ГАЙОВА Любов Андріївна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для осіб з особливими освітніми потребами

(Н 54.1 – Н 54.2)

4 клас

(у 4-х частинах)

Частина 2

(відповідно до Типової освітньої програми колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко)

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Редакторка *І. В. Красуцька*

Головна художниця *І. П. Медведовська*

Коректорка *Л. А. Еско*

Технічний редактор *Е. А. Авраменко*

Малюнки художниці ***Наталі Куц-Батюк***

У підручнику використані графічні роботи *Наталії Пономарьової*, фрагмент картини Ольги Кваші (с. 18), а також матеріали з відкритих інтернет-джерел (с. 3, 9, 11, 13, 16, 17, 21–26, 32, 33, 37, 40, 42–44, 47–50, 53, 59, 62, 64, 66, 74, 77–78), матеріали сайтів Національної бібліотеки України для дітей, «Весела абетка», стокові зображення з ресурсу shutterstock

Формат 84x108 ¹/₁₆. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 8,400 + 0,42 форзац.

Обл.-вид. арк. 8,00.

Зам. №

Наклад 2293 пр.

ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції»

Серія ДК № 4918 від 17.06.2015 р.

Адреса видавництва:

вул. Миколи Шепелева, 2, м. Київ, 03061

Віддруковано

у ТОВ «КОНВІ ПРІНТ».

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 6115, від 29.03.2018 р. 03680, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 12

